Azərbaycan.- 2020.- 24 dekabr. S. 1; 9.

Qalibiyyət missiyası

Tarixboyu hər bir xalqın milli inkişaf yolunun banisinə çevrilən, onu dünya miqyasında tanıdaraq layiqli mövqelərə çıxaran liderlər həm də dövlətçilikdə uğurlu varislik ənənələri formalaşdıraraq müdrikliklə irəli sürdükləri mütərəqqi ideyaların davamlılığını təmin ediblər.

Ötən əsrdə xalqımızın yetirdiyi nadir şəxsiyyətlərdən olan Ulu Öndər Heydər Əliyev də müstəqil Azərbaycanın davamlı inkişaf konsepsiyasını irəli sürməklə yanaşı, bu strateji kursu zamanın diktə etdiyi yeni şərtlər müqabilində davam etdirməyə qadir, xalqını, dövlətini sevən, yüksək idarəçilik keyfiyyətlərinə malik siyasi davamçı yetişdirib.

Ardı 9-cu səh.

Əvvəli 1-ci səh.

Qalibiyyət missiyası

Qalib ordunun Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyev 30 illik işğala 44 gün ərzində son qoyan lider kimi tariximizə möhürünü vurdu

2003-cü ilin prezident seçkilərindən ötən 17 il müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Ümummilli Liderin siyasi kursunun varisliyini təmin edə biləcək alternativsiz siyasi lider olduğunu təsdiqləyib, yüksək idarəçilik və liderlik keyfiyyətləri ilə ictimai inamı doğruldub. Dövlət başçısının idarəçilik fəaliyyətinin üstün cəhəti məhz bundan ibarətdir ki, o, mövcud gerçəklikləri obyektiv şəkildə qiymətləndirməyi, milli maraqlar naminə cəsarətli addımlar atmağı, yaranmış ekstremal şəraitdə optimal qərarlar qəbul etməyi uğurla bacarır.

Statusundan, ictimai mövqeyindən asılı olmayaraq, hər bir insanın hansı ideyanın daşıyıcısı, nə əməl sahibi olduğunu müəyyənləşdirmək üçün ən etibarlı istinad yeri onun gördüyü işlərdir. Bu mənada cənab İlham Əliyevin ötən 17 illik prezidentlik fəaliyyəti ölkə həyatı üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən inkişaf proqramlarının hazırlanması və işlək mexanizmlər əsasında həyata keçirilməsi, ən müxtəlif sahələrdə intibah və tərəqqi prosesinin geniş vüsət alması ilə səciyyəvidir.

"Mən hər bir azərbaycanlının prezidenti olacağam", - deyən dövlət başçısı çoxşaxəli fəaliyyəti ilə bu nəcib niyyətini bütünlüklə doğruldub, sistemli və düzgün koordinasiya olunmuş fəaliyyəti ilə xalq qarşısında verdiyi vədlərə sadiqliyini sübut edib. Yüksək intellekti, işgüzarlığı, təvazökarlığı, savadı, səmimiliyi, mütərəqqi idarəçilik prinsipləri ilə cəmiyyətdə böyük nüfuz sahibinə çevrilmiş cənab İlham Əliyev dövlət başçısı kimi məsuliyyətli və şərəfli vəzifənin öhdəsindən inamla gəlib.

Praqmatizm, səmimilik, siyasi iradə və qətiyyətlilik, məqsədyönlülük, mütərəqqi islahatlara meyillilik, öz siyasətini reallaşdırarkən hər bir fərdin, qrupun, ümumilikdə, toplumun maraqlarını nəzərə almaq qabiliyyəti kimi mühüm keyfiyyətlər Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli siyasi lider obrazını şərtləndirən mühüm məqamlar sırasında vurğulanmalıdır. Azərbaycan Prezidentinin ötən dövr ərzində vahid sistem halına saldığı milli inkişaf modeli həm də onun yüksək idarəçilik qabiliyyətinin və mükəmməl iş təcrübəsinin əyani təzahürü kimi diqqəti çəkir.

Əsl siyasətçi bəzən hətta mümkün görünməyəni reallaşdırmaq qabiliyyəti ilə seçilir. Vəd vermək asandır, lakin onu reallaşdırmamaq ən cəlbedici ideyaları da insanların gözündən salmaq, onları rüh düşkünlüyünə düçar etmək deməkdir. Bu mənada cənab İlham Əliyev həm də pafosdan, populizmdən uzaq, praqmatik və realist düşüncəli liderdir. Dövlət başçısının 2003-cü ilin prezident seçkiləri ərəfəsində verdiyi elə bir vəd yoxdur ki, ötən 17 ildə reallaşmamış qalsın. Əksinə, bu müddətdə həyata keçirilən islahatların - real miqyasına, əhəmiyyətinə görə ən azından onilliklər ərzində reallaşdırılması mümkündür.

Son aylara qədər obyektiv səbəblərdən həlli uzanan yeganə ümummilli xarakterli problem Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi və işğal faktının davam etməsi idisə, şükürlər olsun ki, son 3 ayda bu problem də tamamilə aradan qaldırıldı. 30 il müddətində davam edən münaqişəyə cəmi 44 gün ərzində son qoymağı bacaran, müzəffər Ordumuzun qazandığı strateji əhəmiyyətli hərbi qələbələrlə təcavüzkar Ermənistanı diz çökdürən, təslimçiliyə məhkum edən Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev ən yeni tariximizə Zəfər Sərkərdəsi kimi möhürünü vurdu.

Bu gün hər bir azərbaycanlı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz şanlı qələbə ilə hədsiz qürur duyur, şükranlıq və fəxarət hissi keçirir. Aparılan uğurlu təbliğat və diplomatiyanın nəticəsi kimi, 30 ildən artıq davam edən münaqişənin tarixi, onu doğuran səbəblər, habelə Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin real mahiyyəti hazırda dünya ictimaiyyətinə daha aydındır.

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev Vətən müharibəsi günlərində çoxsaylı xarici KİV-ə verdiyi müsahibələrində Azərbaycana qarşı əsassız və qərəzli ittihamları yüksək siyasi peşəkarlıqla cavablandırıb və Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin ifşasına nail olub. Cənab İlham Əliyevin bu günlərdə MDB Dövlət Başçıları Şurasının videoformatda keçirilən iclasında vurğuladığı kimi, Azərbaycan diplomatik müstəvidə fəal iş apararaq münaqişənin tarixi, başlanma səbəbləri, habelə Ermənistanın işğalçılıq siyasəti haqda uzun illər aparılmış yalan, uydurma təbliğatın əsassızlığını sübuta yetirməyə, ölkəmizə münasibətdə formalaşdırılmış əsassız yanaşmaları aradan qaldırmağa nail olub.

Bu gün xüsusi qeyd etməyə ehtiyac yoxdur ki, məhz XX əsrin 80-ci illərinin sonundan etibarən keçmiş Ermənistan SSR rəhbərliyi SSRİ rəhbərliyinin açıq dəstəyilə Azərbaycana qarşı əsassız ərazi iddiaları irəli sürməyə başlayıb. Keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Ermənistana birləşdirilməsi barədə antikonstitusion qərarın qəbulu isə münaqişənin alovlanmasının əsas səbəblərindən biri olub. Təcavüzkar Ermənistan 1990-1993-cü illərdə ərazisindəki sovet və Rusiya qoşunlarının dəstəyi ilə Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Dağlıq Qarabağı və ətraf yeddi rayonu işğal etdi 1 milyondan çox insan qaçqın və məcburi köçkünə çevrildi.

BMT Təhlükəsizlik Şurası 1993-cü ildə Ermənistanın işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərini dərhal və qeyd-şərtsiz azad etməsini nəzərdə tutan 4 qətnamə qəbul etsə də, işğalçı tərəf həmin qətnamələrə və beynəlxalq hüquqa aşkar etinasızlıq nümayiş etdirdi. 1992-ci ildə ATƏT çərçivəsində münaqişənin sülh yolu ilə tənzimlənməsi məqsədilə Minsk qrupu yaradılsa da, həmsədr dövlətlər işğalçıya uzun illər ərzində hansısa təzyiq və təsir mexanizmlərindən istifadə edə bilmədilər. Minsk qrupu həmsədrlərinin vasitəçiliyi ilə 28 il müddətində aparılan üzücü və gərgin danışıqlar prosesi problemi bir neçə dəfə real həll müstəvisinə yönəltsə də, Ermənistan rəhbərliyinin destruktiv və işğalçı mövqeyi üzündən sülhə gəlmək mümkün olmadı.

Münaqişənin həlli ilə bağlı Minsk qrupu həmsədrlərinin hazırladığı baza prinsipləri (Madrid prinsipləri) Azərbaycanın əvvəlcə 5, daha sonra 2 işğal olunmuş rayonunun mərhələlərlə azad edilməsini, məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına qaytarılmasını, Dağlıq Qarabağa Azərbaycan daxilində yüksək muxtariyyət statusunun verilməsini, azərbaycanlı və erməni əhalinin beynəlxalq müşahidəçilərin təhlükəsizlik təminatı ilə dinc yanaşı yaşamalarını, iki ölkə arasında kommunikasiyaların bərpasını nəzərdə tutsa da, Nikol Paşinyan hakimiyyətinin 2018-ci ildən etibarən bütün səyləri danışıqların pozulmasına yönəlmişdi.

Həmsədrlərin qətiyyətsiz mövqe nümayiş etdirməsi, bəzi hallarda təcavüzkara açıq siyasi və hərbi dəstək vermələri fonunda danışıqlar prosesi son 2 ildə tamamilə mənasız xarakter almışdı. Ermənistanın avantürist baş naziri Nikol Paşinyanın "Qarabağ Ermənistandır və nöqtə" kimi sərsəm bəyanatı, Dağlıq Qarabağdakı qeyri-qanuni rejimi münaqişə tərəfi kimi qəbul etdirməyə çalışması, danışıqların 20 ildən artıq müddətdə formalaşmış baza prinsiplərini rədd etməsi Azərbaycanı münaqişəyə təhrik etmək cəhdlərindən xəbər verirdi. Təcavüzkar tərəfin danışıqlar prosesini pozması, əsassız tələblər irəli sürməsi, müharibəyə hazırlaşması barədə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin çoxsaylı xəbərdarlıqlarından həmsədr ölkələrin heç bir nəticə çıxarmaması, təcavüzkara qarşı təsirli mexanizmlərdən istifadə edilməməsi hər kəsdə danışıqların mənasızlığı fikrini qətiləşdirmişdi.

Ermənistanın 2020-ci ilin iyul ayından etibarən 3 dəfə ciddi təxribat törətməsi, sentyabr ayının son günlərində təcavüzkar ölkənin artilleriya hücumu nəticəsində Azərbaycanın hərbçilərinin və dinc vətəndaşlarının həlak olması irimiqyaslı hərbi əməliyyatların yenidən alovlanmasına, Azərbaycanın əks-həmlə əməliyyatlarına başlamasına səbəb oldu. Təcavüzkar ölkə sentyabrın son günlərində növbəti qəfil hücumla status-kvonu qoruyub saxlamağa, təxribatına görə Azərbaycanı günahlandırmağa, üçüncü ölkələri münaqişəyə cəlb etməyə çalışsa da, reallıqda özünü iflas və məğlubiyyət astanasına gətirdi.

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə 300-dən çox yaşayış məntəqəsinin, strateji yüksəkliklərin, Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərinin, şəhər tipli Suqovuşan, Hadrut qəsəbələrinin, Xocavənd rayonunun bir hissəsinin, Murovdağ dağ silsiləsinin, Laçın və Kəlbəcər rayonlarının bir hissəsinin, nəhayət, qədim Şuşa şəhərinin işğaldan azad olunması Ermənistanın hərbi-siyasi kapitulyasiyasını qaçılmaz prosesə çevirdi. Əks-həmlə əməliyyatlarnın zaman keçdikcə daha uğurlu nəticələrlə müşayiət olunması, Silahlı Qüvvələrimizin Şuşa şəhərindən cəmi 1 gün sonra 70-dən çox yaşayış məntəqəsini işğaldan azad etməsi Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyini ağır ruhi sarsıntı və məğlubiyyətə məhkum etdi. Təcavüzkar dövlətin hərbi-siyasi komandanlığı üzləşdiyi sarsıdıcı zərbələri, hərbi-texnika, silah-sursat, canlı qüvvə və ərazi itkilərini heç cür gizlədə bilmədi, Azərbaycanın bütün meyarlar üzrə daha güclü olması barədə erməni cəmiyyətinə açıq mesajlar verməklə qaçılmaz xarakter alan hərbi uğursuzluqlarına zəmin hazırladı.

Ciddi məğlubiyyət fonunda hərbi xidmətdən boyun qaçırma və fərarilik halları geniş vüsət alırdı. İş o yerə çatmışdı ki, Ermənistan hakimiyyəti döyüş meydanında Azərbaycan Ordusu tərəfindən zərərsizləşdirilmiş erməni hərbçilərin nəşinin qəbulundan imtina edirdi, bunun daxildə ciddi narazılıq yaradacağından ehtiyatlanırdı.

Hərbi, siyasi və diplomatik müstəvilərdə ağır məğlubiyyətlərə düçar olan Ermənistan faktiki olaraq regionun heç bir dövləti tərəfindən ciddi və açıq dəstək almadı. Ermənistan prezidenti Armen Sarkisyanın beynəlxalq ictimaiyyəti Azərbaycanın apardığı hərbi əməliyyatlara biganə münasibətdə ittiham etməsi, baş nazir Nikol Paşinyanın bir neçə dəfə zəng edərək, habelə məktub ünvanlayaraq Rusiyanı üçüncü tərəf kimi münaqişəyə cəlb etmək istəməsi, lakin Moskvanın buna açıq rədd cavabları qapını kəsdirmiş iflas və məğlubiyyətin real mənzərəsi idi.

Yeri gəlmişkən, qeyd etmək vacibdir ki, Prezident cənab İlham Əliyevin uğurlu xarici siyasəti Rusiyanın ilk gündən Azərbaycanın başladığı əks-həmlə əməliyyatlarına neytral mövqeni təmin etdi. Rusiya Ermənistanı əl altında, nəzarətdə saxlamaq naminə ona müəyyən sahələrdə dəstək versə də, Minsk qrupunun həmsədri, eyni zamanda Azərbaycanla strateji tərəfdaş ölkə kimi bitərəfliyini qoruyub saxladı. İlk günlərdən Prezident Vladimir Putin hərbi əməliyyatların Ermənistan ərazisində getmədiyini bildirməklə, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının prosesə hansısa formada müdaxilə etməyəcəyinə, Ermənistanın qurumdan hərbi dəstək gözləntilərinin mənasızlığına açıq eyham vurdu.

Sonrakı mərhələdə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin "Valday" diskussiya klubunda "Azərbaycan ərazisinin əhəmiyyətli hissəsinin itirildiyi belə vəziyyət əbədi davam edə bilməz" bəyanatı ilə Ermənistanın işğalçı tərəf olduğuna bir daha açıq eyham vurdu. Bu açıqlama regionun fövqəlgüc dövləti olan Rusiyanın Azərbaycanın öz ərazilərini işğaldan azad etmək hüququnu tanımasının real təzahürü idi. V.Putinin "Valday" açıqlamalarında, eləcə də bir neçə gün əvvəl keçirdiyi ənənəvi illik mətbuat konfransında Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan haqqında xoş fikirlər söyləməsi, onu etibarlı tərəfdaş kimi dəyərləndirməsi da diqqətçəkici məqamlardır.

Beləliklə, Azərbaycan hərb meydanında layiqli zəfər qazanmaqla düşmənə öz şərtlərini diktə etməyə nail oldu. Rusiyanın vasitəçiliyi ilə əldə olunmuş üçtərəfli 10 noyabr razılaşması Azərbaycanın ərazi bötövlüyünün bərpası, Dağlıq Qarabağda ikinci erməni dövləti qurmaq iddialarının isə iflası kimi dəyərləndirilməlidir. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanın əks-həmlə əməliyyatları münaqişə regionundakı "status-kvo" və təmas xətti anlayışlarını aradan qaldırdı.

Üçtərəfli Bəyanatla Ermənistanın qoşunlarını bütün işğal olunmuş ərazilərdən, o cümlədən Ağdam, Laçın və Kəlbəcər rayonlarından çıxarmağa məcbur edilməsi Azərbaycanın böyük qələbəsi kimi tarixiləşdi. Bu, həm də 30 ildən çox müddətdə Vətən həsrəti ilə yaşayan insanların nisgilinə, ümidsizliyinə son qoyulmasıdır. Dövlətimiz hər zaman qaçqın və məcburi köçkünlərin mənzil-məişət problemlərinin həlli, sosial təminatının yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atsa da, məhz Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev onların ən böyük arzusunu - doğma yurdlarına qayıtmaq amalını gerçəkləşdirdi.

44 günlük müharibə eyni zamanda Azərbaycan xalqının nə qədər vətənpərvər, böyük xalq olduğunu, milli birliyini, həmrəyliyini bütün dünyaya göstərdi. Bu günlərdə bir daha məlum oldu ki, 30 ilin torpaq həsrəti, əzabları xalqımızı sındırmayıb, onun iradəsinə mənfi təsir göstərməyib. Ermənilərin təxribatlarına, vandalizminə baxmayaraq, Azərbaycanın Tərtər, Beyləqan, Bərdə, Goranboy, Ağdam, Naftalan və digər rayonlarının, habelə Gəncə şəhərinin sakinləri sonadək yüksək vətənpərvərlik, iradə, əzm nümayiş etdirdilər.

10 minədək fərarilik halının aşkarlandığı Ermənistandan fərqli olaraq, 44 günlük müharibə günlərində Azərbaycanda bir nəfər də olsun, fərarilik faktının qeydə alınması xalqımızın mətinliyinin və yüksək döyüşkənlik ruhunun göstəricisi kimi dəyərləndirilir. Onu da xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Vətən müharibəsi dövründə ciddi beynəlxalq təzyiq və təhdidləri məhz xalqın inam və iradəsinə, birliyinə söykənərək dəf etdi, həlledici qələbənin əldə olunmasına qədər "dayanmaq" əmri vermədi.

Azərbaycan 44 gün ərzində BMT Təhlükəsizlik Şurasının 30 ildən çox davam edən qətnamələrinin icrasına nail oldu. Prezident cənab İlham Əliyevin bəyan etdiyi kimi, müharibə Azərbaycan üçün heç də son məqsəd deyildi. Ölkəmiz, sadəcə, güc tətbiq edərək, Ermənistanın işğalçılığına son qoymaq, BMT qətnamələrinin icrasını həyata keçirmək istəyirdi və bu hədəfi reallaşdırdı: *"Biz bu qələbəni döyüş meydanında qazandıq. 300-ə yaxın yaşayış məntəqəsi, o cümlədən Füzuli şəhəri, Cəbrayıl şəhəri, Zəngilan şəhəri, Qubadlı şəhəri, Şuşa şəhəri, Hadrud qəsəbəsi, Suqovuşan qəsəbəsi və digər qəsəbələr döyüş meydanında azad edildi".*

Təslimçilik sənədinə imza atmağa məhkum olmuş N.Paşinyanın "Facebook" sosial şəbəkəsi hesabında tez-tez canlı yayım edərək məğlubiyyətin səbəblərini əsaslandırmağa çalışması, hərbi əməliyyatları davam etdirməyin daha pis nəticələrə gətirib çıxara biləcəyini deməsi Ermənistanda ictimai narazılıqları daha da alovlandırıb.

N.Paşinyan Ermənistan ordusunun Azərbaycan Silahlı Qüvvələri qarşısında məğlub olduğunu, müqavimət göstərə bilmədiyini etiraf edərək, çıxılmaz durumda təslimçi sülhə imza atdığını desə də, depressiv durumda olan erməni ictimaiyyəti onu xain adlandıraraq hakimiyyətdən getməsini tələb edir. Ermənistandakı narazı kütlə, eləcə də vəziyyətdən siyasi maraqları üçün bəhrələnməyə çalışan müxalifət partiyaları bildirirlər ki, Ermənistanın baş naziri N.Paşinyan ilk gündən erməni ictimaiyyətini əsassız "qələbə nağıllarına kökləyib", real itkilərin miqyasını cəmiyyətdən gizləyib, xalqı aldadıb.

Ermənistanda yaxın gələcəkdə hansı qüvvənin hakimiyyətə gələcəyindən asılı olmayaraq, iqtidar 10 noyabr sazişinə əməl etməyə məhkumdur. Bunun əksi Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin açıq bəyan etdiyi kimi, siyasi intihara bərabər olar. Artıq Ermənistanda daha çox insan anlamağa başlayır ki, 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatdakı müddəaların tam şəkildə yerinə yetirilməsi Cənubi Qafqazda sülhə və birgəyaşayışa böyük töhfədir. Bunun üçün Ermənistan qonşularına qarşı ərazi iddialarından imtina etməli, həm öz xalqının, həm də Qarabağ regionunda yaşayacaq ermənilərin gələcək inkişafını düşünməlidir.

Münaqişənin başa çatması Ermənistanın həm Azərbaycan, həm də Türkiyə ilə münasibətlərini normallaşdırması, gələcək beynəlxalq və regional layihələrdə iştirakı baxımından tarixi fürsətdir. Ermənistan 10 noyabr Bəyanatına yeni işğalçılıq niyyətinə düşmək üçün "vaxt imkanı" deyil, Cənubi Qafqazda dövlətlər və xalqlararası inkişafa verilmiş tarixi fürsət kimi dəyərləndirməlidir.

Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistanın uzun illər işğal altında saxladığı yaşayış məskənlərində - şəhər və rayonlarda, kəndlərdə talançılığa yol verməsi, kütləvi dağıntılar törətməsi, təbii sərvətlərimizi qeyri-qanuni şəkildə mənimsəməsi təkcə müharibə qayda və adətlərinin pozulması deyil, eyni zamanda bəşəriyyətə və insanlığa qarşı aşkar qəsddir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdən hazırlanan video və foto görüntülər Ermənistanın kütləvi dağıntı və söküntüləri, talançılığı xüsusi amansızlıqla həyata keçirdiyini bir daha təsdiqləyib.

Bütün bunlar tarixən saxta ideologiya əsasında erməni cəmiyyətinə aşılanmış kin-küdurətin, nifrət və qisasçılıq hissinin real təzahürləridir. Sivilizasiyanın hazırkı mərhələsində ermənilərin bəşəri dəyərlərə üz çevirərək tarixi-mədəni, dini abidələri məhv etmələri mahiyyət etibarilə "İŞİD", "Hizbullah", "ASALA" və digər terror qruplaşmalarının tarixi minilliklərlə ölçülən dünya mədəni-tarixi irsinə qarşı vandal davranışı ilə müqayisə oluna bilər.

Ermənilər Azərbaycanın yaşayış məskənlərini, habelə tarixi, dini, mədəni abidələri, kurqanları və məscidləri yerləyeksan etməklə, həm də işğal altında saxladıqları ərazilərdə azərbaycanlılara xas bütün əlamət və nişanələri silməyə, tarixi yer adlarını saxtalaşdırmağa uğursuz cəhdlər ediblər. Ermənistanın işğalda saxladığı rayonlarda böyük dağıntılar törətməsi, bir dənə belə salamat, dağılmamış bina saxlamaması azərbaycanlıların doğma torpaqlarına qayıtmalarının qarşısını almaq məqsədi daşıyıb. Bununla bağlı dövlət başçısı cənab İlham Əliyev deyib: *"Bax, bütün Ağdam şəhəri dağıdılıb. Oranı onlar 1990-cı illərdə dağıdıblar ki, əgər sülh müqaviləsi imzalansa, Azərbaycan xalqı gəlib burada yaşaya bilməsin".*

Uzun illər işğal altında saxlanılmış ərazilərdə 13 dünya əhəmiyyətli, 292 ölkə əhəmiyyətli və 330 yerli əhəmiyyətli tarixi və mədəni abidə məhv edilib. Ermənistan işğalda saxladığı ərazilərdəki 22 muzeyi dağıdıb, 100 mindən çox tarixi eksponatı talan edib. İşğala qədər ərazilərimizdə mövcud olmuş 67 məsciddən 63-ü tamamilə dağıdılıb. Azərbaycanın etirazları və bəzi beynəlxalq təşkilatların təzyiqləri nəticəsində yalnız 4 məscidi - Ağdam Cümə məscidini, Şuşa şəhərindəki Aşağı Gövhərağa, Yuxarı Gövhərağa və Saatlı məscidlərini qismən qoruyub saxlamaq mümkün olub. Ağdam, Zəngilan, Qubadlı və digər rayonlarda dağıdılmış məscidlərin içərisində ev heyvanları, o cümlədən donuz saxlanılması ermənilərin təkcə azərbaycanlılara qarşı aqressiya və nifrətinin deyil, o cümlədən müsəlman dünyasına, İslami dəyərlərə həqarətlərinin təzahürüdür.

Təəssüflə vurğulamaq lazımdır ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdəki alban-xristian abidələri və kilsələrinin qorunması vacibliyi ilə bağlı son aylarda yersiz narahatlıq və çağırışlar edən bəzi Qərb dairələrinin indiyə qədər Azərbaycanın dağıdılmış tarixi-mədəni, dini abidələri, məscidləri, qəbiristanlıqları ilə bağlı susqunluq, laqeydlik nümayiş etdirmələri qərəzli və ədalətsiz yanaşmanın təzahürüdür. Ermənistanın Qafqaz Albaniyası memarlıq üslubuna xas tarixi və dini memarlıq abidələrini "rekonstruksiya" edərək erməniləşdirmək, saxtakarlıqla işğalçı siyasətinə bəraət qazandırmaq cəhdlərinə seyrçi və laqeyd münasibət Qərbin bəzi ölkələrinin Azərbaycana qarşı qərəzli və qeyri-adekvat yanaşmasını bir daha təsdiqləyir.

Ümumilikdə, zəfərlə başa çatan 44 günlük müharibə Azərbaycanda milli ruhu, mənəvi yüksəlişi təmin etməklə, hakimiyyət, ordu və xalq arasında etimadı da gücləndirib, xalqımız uzun illərdən sonra məğlubiyyət sindromundan xilas olub. İşğal faktını aradan qaldırmaqla əraziləri üzərində hüquqi-siyasi nəzarəti təmin edən Azərbaycan yeni iqtisadi dividendlər əldə etmək imkanı qazanıb. Məcburi köçkünlərin mərhələlərlə doğma yurdlarına qayıtması işğaldan azad edilmiş ərazilərinin geniş potensialından səmərəli istifadəyə imkan verəcək. Paytaxtın və digər iri şəhərlərin demoqrafik və sosial-iqtisadi yükü xeyli dərəcədə azalacaq, regionların tarazlı inkişafı təmin ediləcək.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin təbii ehtiyatlarla, şirin su qaynaqları və münbit torpaqlarla zənginliyi regionun sürətli sosial-iqtisadi inkişafına şərait yaradır. Azərbaycan 17 min kvadratkilometr ərazisini işğaldan azad etməklə, həm də uzun illər qeyri-qanuni şəkildə istismar olunan ərazilərinin aqrar-sənaye, ekoloji, hidroloji potensialını bərpa etmək imkanı qazanıb. Münaqişənin həlli Azərbaycanın dövlət büdcəsinə daxilolmaların zamanla artmasına, o cümlədən sosial-infrastruktur layihələrinə daha çox maliyyənin ayrılmasına, insanların rifah halının yüksəldilməsinə imkan verəcək. Münaqişənin başa çatması, regionda dayanıqlı sülhün əldə olunması Azərbaycana xarici investisiya axınını daha da gücləndirəcək, xüsusən də işğaldan azad edilmiş ərazilərdə biznes üçün əlverişli imkanlar açılacaq.

10 noyabr razılaşmasına əsasən, Azərbaycanın özünün ayrılmaz tərkib hissəsi olan Naxçıvana nəqliyyat və dəmir yolu əldə etməsi muxtar respublikanın iqtisadi blokadadan çıxması, onun iqtisadi potensialının güclənməsi, ümumən türk dünyasının yeni kommunikasiya-nəqliyyat imkanları qazanması deməkdir. Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin qurulması ölkəmizin nəqliyyat xəritəsinin şaxələndirilməsinə imkan verir. Bu, həm də Naxçıvan Muxtar Respublikası vasitəsilə Türkiyə mənşəli malların ölkəmizə daha ucuz qiymətə idxalına şərait yaradır. Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin qurulması azərbaycanlıların Türkiyəyə turist kimi səfərlərini da artıra bilər.

Azərbaycan həm də işğal edilmiş ərazilərindəki təbii sərvətlərindən, qızıl, mis, əhəng, mineral, termal sular və s. ehtiyatlarından istifadə edərək iqtisadiyyatını inkişaf etdirmək imkanı qazanıb. Qarabağdakı təbii müalicəvi yeraltı su mənbələrinin bolluğu regionda mineral su istehsalı müəssisələrinin yaradılmasını və həmin məhsulların geniş çeşiddə ixracını şərtləndirir.

İşğaldan azad edilmiş Zəngilan rayonundakı Vejnəli, eyni zamanda Kəlbəcər rayonundakı Söyüdlü (Zod) qızıl yataqlarının mənimsənilməsi ilə ölkəmiz özünün strateji təbii sərvətləri üzərində nəzarəti tam təmin edəcək. İşğala qədər mövcud olmuş Bəsitçay və Qaragöl dövlət təbiət qoruqlarının, habelə Arazboyu, Laçın, Qubadlı və Daşaltı dövlət təbiət yasaqlıqlarının bərpası, flora və faunasının tədricən yenilənməsinə, ekoloji mühitin yaxşılaşmasına imkan yaradacaq.

İşğalın aradan qaldırılması bu torpaqlarda geniş yayılan faydalı qazıntıların - metal filizləri, qızıl, civə, xromit, perlit, əhəng, mərmər, mineral sular və digər ehtiyatların mənimsənilməsinə imkan yaradır. Eyni zamanda işğaldan azad edilmiş ərazilərdə əkinçilik, meyvəçilik, tərəvəzçilik və digər mühüm kənd təsərrüfatı sahələrinin inkişafını stimullaşdırmaq istiqamətində addımların atılması planlaşdırılır. Qeyd olunan ərazilərin füsunkar təbiəti Azərbaycanın turizm potensialının daha da güclənməsinə imkan verəcək.

Qarşıya qoyduğu bütün hədəfləri inamla reallaşdıran respublikamızın işğaldan azad edilmiş ərazilərinin yaxın illərdə əsaslı bərpası və yenidən qurulmasına nail olacağı şübhəsizdir. Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, 2021-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsində ilkin olaraq bu məqsədlə 2,2 milyard manat vəsaitin nəzərdə tutulması sosial-infrastruktur və tikinti layihələrinin, ümumən "Böyük Qayıdış" planının uğurla reallaşdırılmasına təminat yaradır.

Ərazilərimizin bərpası və yenidən qurulmasında, ümumən, dayanıqlı inkişafının təmin edilməsində sahibkarlığın inkişafı, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması məsələləri də mühüm yer tutur. Azərbaycanda bu sahədəki mövcud vəziyyət dünyada biznes mühitinin qiymətləndirilməsi üçün ən vacib reytinq göstəricisi hesab edilən "Doing Business"in hesabatlarından da aydın görünür. "Doing Business 2020" hesabatına düzəlişdə Azərbaycanın mövqeyi daha da yaxşılaşıb, ölkəmiz 191 ölkə arasında 28-ci yerə yüksəlib. Ölkəmizin reytinq cədvəlində 6 pillə irəliləməsi, dünyanın 10 islahatçı ölkəsi sırasında qərar tutması ölkədə həyata keçirilən islahatların, idarəçilik sistemində yeniləşmənin əyani təzahürüdür.

Bütün bunlar göstərir ki, qlobal pandemiyanın doğurduğu ciddi fəsadlara, sosial çətinliklərə baxmayaraq, Azərbaycan 2020-ci ili iqtisadi, siyasi, diplomatik nailiyyətlərlə, ən əsası, tarixi ZƏFƏRLƏ başa vurur. Böyük qürur və fəxarət hissi ilə qeyd edirəm ki, gələn il biz artıq rayon və şəhərlərimizin işğal günlərini deyil, işğaldan azad olunması günlərini xatırlayacaq, Şuşa şəhərinin azad olduğu 8 noyabr gününü tarixi Zəfər Günü kimi qeyd edəcəyik.

Vətən müharibəsinin ilk günlərindən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə yanaşı, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva da Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyətinə, yaralanmış, Vətən uğrunda şəhid olmuş hərbçilərin ailələrinə xüsusi ehtiram və həssaslıqla yanaşıb, müalicə alan yaralıları ziyarət edib, əlillərin dövlət hesabına müasir protezlərlə təmin olunacağını bildirib. Birinci vitse-prezident Vətən müharibəsi günlərində xalqa dəfələrlə müraciət edib, yaralı əsgərlərimizə şəfa, şəhid olanlara isə rəhmət diləyib.

Bu günlərdə Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondunun təşkilatşlığı ilə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə xidmət edən hərbi qulluqçularımıza dəstək aksiyasının həyata keçirilməsinə başlanılması Azərbaycan Ordusuna yüksək diqqət və qayğının növbəti parlaq nümunəsidir. Bu aksiya bir daha cəmiyyəti nəcib və xeyirxah təşəbbüslərdə fəal olmağa, əsgər və hərbçilərə xüsusi həssaslıq nümayiş etdirməyə yönəlmiş sosial çağırışdır.

Sonda qeyd etmək vacibdir ki, tarixi qələbəni xalqına yaşadan, torpaqlarımızın 30 ildən sonra işğaldan azad edilməsinə nail olan qalib Ordunun Müzəffər Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev bu gün, sözün əsl mənasında, xalq qəhrəmanına, qürur və fəxarət ünvanına çevrilib.

Hər bir azərbaycanlı kimi, Sumqayıt şəhərinin çoxsaylı sakinləri də bu gün tarixi qələbəmizin sevincini yaşayır, dövlət başçısının rəhbərliyi ilə milli maraqlarımızın bundan sonra da layiqincə qorunacağına, işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızın yaxın illərdə Cənubi Qafqazın ən müasir, abad, iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş bölgəsinə çevriləcəyinə ürəkdən inanırlar.

Qüdrət KƏRİMOV,
"Xəzər" QSC-nin sədri, iqtisad elmləri doktoru